

Ікона «Різдво з родовідним деревом Ісуса Христа»

Підготувала Ірина Шульц,
науково-дослідний відділ вивчення мистецької спадщини
Національного заповідника «Києво-Печерська лавра»

Series Byzantina. Ukrainica, 8, 2022

В колекції Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» зберігається унікальна ікона присвячена одному з найвеличніших свят року – Різдву Христовому. Це ікона «Різдво з родовідним деревом Ісуса Христа» створена українським художником у середині XVIIIст. (КПЛ-Ж-389). Пам'ятка має рідкісну іконографію, пов'язану з темою Різдва Христового. Рокриває ідею твору та пояснює зміст напис про те, що це зображення книги Родства Ісуса Христа сина Давидова, сина Авраамова, розміщений вгорі ікони на стрічці – бандеролі.

1. Ікона «Різдво з родовідним деревом Ісуса Христа». Середина XVIII ст. Київ, Дерево, олія

У центрі ікони представлений великий медальйон із зображенням сцени Різдва Христового у варіанті поклоніння пастухів. Він розташований серед гілок розлогого дерева, яке є родовідним дровом Ісуса Христа. На гілках дерева у золотавих овальних медальйонах зображені предки Ісуса Христа по людському роду, починаючи від старозавітного Авраама.

Композиція ікони є візуальною інтерпретацією першої глави Євангеліє від Матфея, де наводиться родовід Ісуса Христа, сина Давидова, сина Авраамова з перерахуванням 42 родів й підкреслюється родство Сина Божія з людським родом (Мф.1.1-18).

На гілках дерева розміщені 42 медальйона з погрудними зображеннями персоналій Старого Завіта. По 21 з кожної сторони від центру. Кожен медальйон має вгорі пояснюючий напис відповідно до тексту Євангелія: «Авраам народив Ісаака; Ісаак народив Іакова ...» і так далі до «Йосиф муж Марії». Внизу знаходиться нумерація, яка визначає послідовність зображень згідно євангельському тексту.

За нумерацією медальйони розташовані зліва направо, знизу вгору. Цікаво, що в рядах, які складаються з кількох зображень відлік починається від першого медальйону ліворуч у лівій частині від центра дерева, наступним буде перший ліворуч медальйон в правій частині ікони. Наступним буде другий ліворуч медальйон з лівої частини композиції, а за ним - другий ліворуч з правої частини. Відповідно, за останнім медальйоном в ряду з лівої частини ікони йде останній медальйон з правої частини.

Згідно авторської нумерації медальйонів 40, двічі повторюються числа 14 та 27. Прикметно, що на іконі двічі представлено царя Давида, підкреслюючи тим самим походження Ісуса Христа від царського роду. У двох медальйонах під № 14 розміщено два різних зображення царя Давида: в одному з написом «Давид же цар народив Соломона», в іншому – «Давид цар».

У нижній частині ікони знаходиться текст, у якому розкривається необхідність пришестя у світ «... істинного судді, царя і іерея Ісуса Христа заради спасіння нашого».

Унікальна ікона з родовідним дровом Ісуса Христа XVIII ст. знаходилася у Борисоглібській церкві на Подолі у Києві. Після зруйнування старовинної церкви у 1930-х зберігається у колекції НЗ КПЛ